

Mitä seuraa kestävyysraportoinnin puutteista?

Kestävyysraportoinnilla tavoitellaan lisääntyneen läpinäkyvyyden kautta saavutettavaa parempaa riskienhallintaa, mutta myös kilpailukykyä ja -etua, innovaatioiden edistämistä, tuote- ja palvelukehitystä sekä liikearvoa. Vastuullisesti toimiva yritys kiinnostaa niin sijoittajia, työntekijöitä kuin asiakkaitakin. Tämän artikkelin tarkoituksena on kiinnittää huomio siihen, mitä yrityksen kestävyysraportoinnin puutteista voi seurata.

Minkälaisesta sääntelykehikosta on kysymys?

EU:n kestävyysraportointidirektiivin (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) mukaisessa kestävyysraportoinnissa yritys raportoi toimintansa ympäristövaikutuksista sekä sosiaalisista ja yrityshallinnollisista vaikutuksista. Kestävyysraportointi on tullut CSRD:n voimaantulon myötä perinteisen tilinpäätösraportoinnin rinnalle pakolliseksi ja yhdenvertaiseksi osaksi yrityksen tilinpäätöstä ja vuosikertomusta direktiivin piiriin kuuluville yrityksille. Direktiivin seurauksena on tehty muutoksia muun muassa kirjanpitolakiin, tilintarkastuslakiin ja osakeyhtiölakiin.

Velvoitteet tulevat voimaan ajallisesti porrastettuna siten, että soveltamisala laajenee suuryrityksistä pieniin asteittain vuosien 2024–2029 aikana. Ensimmäiset direktiivin piirissä olevat yhtiöt raportoivat uudet tiedot jo tilikaudelta 2024, mutta suurin osa yrityksistä siirtyy CSRD:n piiriin tilikaudesta 2025 alkaen. CSRD koskee aluksi suoraan yrityksiä,

jotka täyttävät 2/3 seuraavista raja-arvoista: 50 miljoonan euron liikevaihto, 25 miljoonan euron tase ja 250 työntekijää. Kestävyysraportointivelvoitteita sovelletaan ensin PIE-yhtiöihin, kuten pörssiyhtiöihin, luottolaitoksiin ja vakuutusyhtiöihin; tämän jälkeen suuryrityksiin ja suurkonsernien emoyrityksiin, ja lopulta myös pörssilistattuihin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

Kestävyysraportoinnin sisällön määrittävät standardit, joihin viitataan yleisesti lyhenteellä ESRS (European Sustainability Reporting Standards). Standardit määrittävät tiedot, jotka yritysten on raportoitava olennaisiksi katsomistaan, muun muassa hallintotapaan liittyvistä kestävyysvaikutuksista, -riskeistä ja -mahdollisuuksista. Monialaiset ESRS 1 ja ESRS 2 koskevat tietoja, jotka kaikkien yritysten on raportoitava. Lisäksi ESRS:n aihekohtaisten E, S ja G-ryhmiin luokiteltujen standardien alla on ainoastaan olennaisuusanalyysin perusteella raportoitavia tietoja.

Kestävyysraportoinnin soveltamisala

	2024 / 2025	2025 / 2026	2026 / 2027	2028 / 2029
Soveltamis- ala	NFRD:n piiriin kuuluvat ja yleisen edun kannalta merkittävät PIE-yhteisöt, jotka ovat suuren konsernin emoyrityksiä ja joilla on konsernin lukujen perustella tilivuoden aikana keskimäärin 500 työntekijää	Suuryritykset jotka täyttävät 2/3 seuraavista raja-arvoista: 50 milj. € liikevaihto 25 milj. € tase 250 työntekijää	Pörssilistatut keskikokoiset yritykset, jotka täyttävät 1/3 seuraavista raja-arvoista 50 milj. € liikevaihto 25 milj. € tase 250 työntekijää Pörssilistatut pienyritykset, jotka täyttävät enintään yhden seuraavista raja-arvoista 15 milj. € liikevaihto 7,5 milj. € tase 50 työntekijää	EU:n ulkopuoliset yhtiöt eli kolmansien maiden yritykset, joiden EU:sta kertyvä liikevaihto yli 150 MEUR ja joilla on vähintään yksi tietyt rajat ylittävä tytäryhtiö EU:n alueella
Tiedot	Ensimmäinen raportti julkaistaan vuonna 2025 tilikauden 2024 tiedoista	Ensimmäinen raportti julkaistaan vuonna 2026 tilikauden 2025 tiedoista	Ensimmäinen raportti julkaistaan vuonna 2027 tilikauden 2026 tiedoista	Ensimmäinen raportti julkaistaan vuonna 2029 tilikauden 2028 tiedoista

Mitä kestävyysraportointivaatimusten puutteellisesta noudattamisesta seuraa?

Yritysvastuu on monille yrityksille osa kannattavaa ja kestävää liiketoimintaa ja se perustuu sääntelyn lisäksi yrityksen omiin tai keskeisten sidosryhmien arvoihin. Direktiivissä ei itsessään ole määritelty sanktioita direktiivin noudattamatta jättämisestä. Mikäli yritys ei noudata direktiiviä, sillä voi kuitenkin olla seuraamuksia. Rikkomuksista on säädetty kansallisessa sääntelyssä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia. Suomen lain mukaan vastuu rikkomuksista määräytyy pääosin yhtiöoikeudellisten periaatteiden ja normien kautta.

CSRD on tuonut osakeyhtiölakiin tarkennuksia PIE-yhtiöiden kestävyysraportointia koskeviin vastuisiin ja tehtäviin. Tarkastusvaliokunnan tulee raportoida hallitukselle tulokset kestävyysraportin varmentamisesta ja siitä, miten varmentaminen lisää kestävyysraportissa esitettyjen tietojen luotettavuutta. Jos yhtiössä ei ole tarkastusvaliokuntaa tai vastaavaa valiokuntaa, sen tehtävistä vastaa hallitus.

Vastuukysymysten arvioinnissa on kiinnitettävä huomio vastuun sisältöön eli tehtäviin ja hallituksen yleiseen huolellisuusvelvoitteeseen. Merkitystä on muun muassa sillä, miten yhtiö on toteuttanut hyvää hallintotapaa. Kestävyysraportoinnissa on huomioitava myös riski siitä, että esimerkiksi ylipositiiviset lausumat tai vaikka olennaisen riskin poisjätto kaksoisolennaisuusarviossa voivat vaikuttaa viherpesulta.

Viranomaiset voivat reagoida raportoinnin puutteisiin ja laiminlyönteihin hallinnollisilla seuraamuksilla. Patentti- ja rekisterihallitus voi kehottaa täydentämään rekisteröinti-ilmoitusta sillä uhalla, että yritys poistetaan rekisteristä sekä määrätä myöhästymismaksun. Finanssivalvonnalla on mahdollisuus antaa julkinen varoitus pörssiyritykselle tämän kestävyysraportin puutteista.

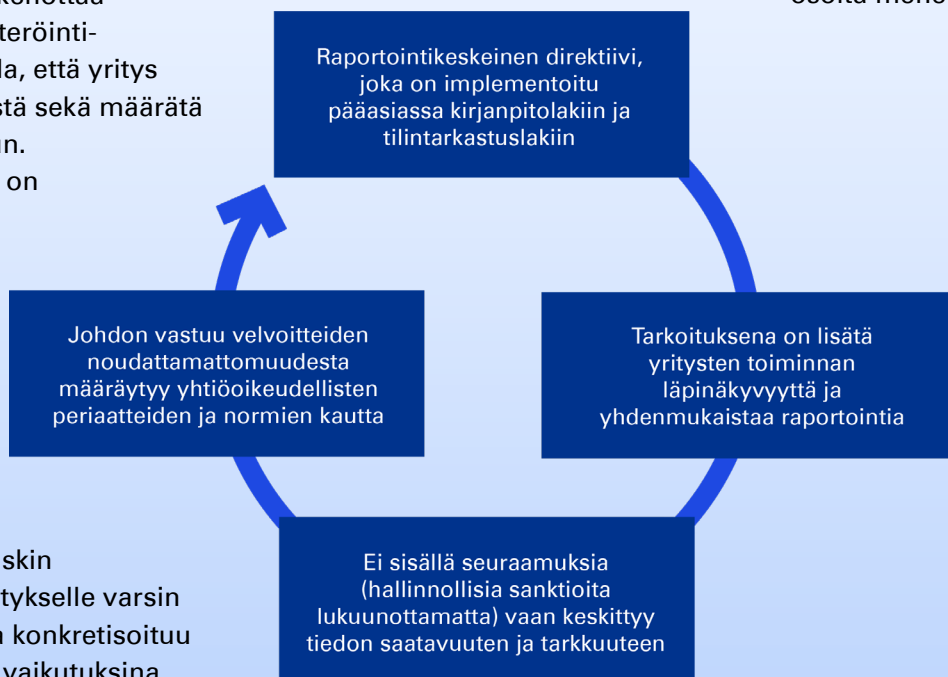
Usein kuitenkin negatiivinen julkisuus eli maineriskin toteutuminen on yritykselle varsin raskas seuraus, joka konkretisoituu myös taloudellisina vaikutuksina.

Toimintakertomuksen – mukaan lukien kestävyysraportti – tahallinen tai törkeän huolimaton ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti voi täyttää kirjanpitorikkomuksen tunnusmerkistön ja siitä voi seurata sakkorangaistus. Rikosoikeudelliset seuraamukset eivät ole täysin poissuljettuja myöskään rikoslain 30 luvussa tarkoitettujen elinkeinorikosten osalta, vaikkakaan rikoslakiin ei ole tehty muutoksia CSRD:n myötä.

Vastuu kestävyysraportoinnin toteutumisesta

PIE-yhteisön hallituksen tehtävänä on erityisesti seurata ja arvioida yhtiön raportointijärjestelmää sekä sen sisäisen valvonnan, tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmän tehokkuutta. Lisäksi hallituksen tulee huolehtia tilintarkastajan riippumattomuuden varmistamisesta. Kestävyysraporttiin tulee sisältyä myös kuvaus asiantuntemuksesta tehtävien hoitamisessa.

Johtohenkilön yleiseen huolellisuusvelvoitteeseen kytketty vahingonkorvausvelvollisuus määrittyy osakeyhtiölain mukaan. Hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään 1 luvun 8 §:ssä säädetyn huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle (OYL 22:1.1). Hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava myös vahinko, jonka hän on tehtävässään muuten osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä rikkomalla tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle, osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle (OYL 22:1.2). OYL 22:1.2 tilanteisiin liittyy tuottamusolettama eli vahinko katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei menettelystä vastuussa oleva osoita menetelleensä huolellisesti (OYL 22:1.3).

Miten hallitus voi käytännössä osoittaa toimineensa huolellisesti

Kestävyyssasioiden merkitys hallitustyössä ja strategiasuunnittelussa on väistämättä kasvanut. ESRS-standardien mukaan hallituksen tulee raportoida kestävyysosaamisestaan tai siitä, millaista kestävyysosaamista heillä on käytössään sekä kestävyysasioiden käsittelystä kokouksissaan. Kestävyysraportointidirektiivi ja standardit eivät itsessään ota kantaa hallituksen menettelytapoihin.

Hallituksen työn tulee lähteä siitä, että tunnistetaan ja arvioidaan riskit sekä huolehditaan toimenpiteistä niiden kontrolloimiseksi. Huolellisuusvelvoitteen juridinen osoittaminen toteutuu, kun asiat valmistellaan huolellisesti ja päätökset tehdään johdonmukaisesti asianmukaisen tiedon perusteella. Näyttönä toimivat kestävyysraportointiin liittyvien prosessien ja ohjeistusten järjestelmällinen toteuttaminen ja riittävä resursointi. Prosessi päätöksineen on myös tärkeää dokumentoida huolellisesti hallituksen työjärjestykseen, vuosikelloon ja kokouspöytäkirjoihin. Vaatimustenmukaisuuden hallintaa voi lähteä kehittämään esimerkiksi ISO 37301:2021 -standardin avulla.

Objektiivisesti arvioiden huolellisuudella tarkoitetaan sitä, mitä vastaavassa asemassa olevalta henkilöltä voidaan vaatia vastaavassa tilanteessa. Uuteen sääntelyyn liittyy kuitenkin aina riskejä, kuten tahattomien puutteiden vaara, koska vakiintunut soveltamis- ja tulkintakäytäntö puuttuvat. Kun uusia vaatimuksia istutetaan jo olemassa oleviin sääntelykehikoihin, ne tuovat uusia elementtejä vakiintuneiksi koettuihin tulkintoihin. Tällöin huolellisuuden kannalta pienikin virhe raportointijärjestelmässä voi altistaa käännetylle todistustaakalle. Koska hallitus vastaa kestävyysraportin vaatimustenmukaisuudesta, hallituksessa on tosiasiallisesti oltava substanssiasiantuntemusta kestävyystyöstä.

Kirjoittajat

Raija Tuokko
Legal Counsel
KPMG Law, Financial Services
raija.tuokko@kpmg.fi

Leena-Maija Marsio
Legal Counsel
KPMG Law, ESG & Transactions
leena-maija.marsio@kpmg.fi

KPMG Oy Ab on Suomen johtavia asiantuntijaorganisaatioita.
Palveluihimme kuuluvat tilintarkastus-, vero-, laki- ja neuvontapalvelut.
Autamme yrityksiä ja yhteisöjä rakentamaan kestävää tulevaisuutta.